

Z.Cz.

"Die Rechtsstellung des' Verteidigers im Strafverfahren, ein europäischer Vergleich", [b.m.] [b.r.] : [recenzja]

Palestra 22/7(247), 99-101

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

szczupłość prawnej regulacji nauka i praktyka ma tu wyjątkowo szerokie pole do działania. Pamiętać bowiem należy, że mediacja prowadzona jest w wielu resortach.⁶

W każdym razie recenzowana praca ma ten niezaprzeczalny walor, że jest uniwersalna. Przystępny sposób prezentowania zagadnień, prosty i zrozumiały styl, a także uwzględnienie w szerokim zakresie praktyki gospodarczej powodują, że powinna ona zainteresować nie tylko prawników, ale także działaczy gospodarczych i pracowników obrotu

uspołecznionego. Taki zapewne był zamiar autorów, a także wydawnictwa, o czym świadczy stosunkowo duży nakład jak na tak specjalistyczną pozycję (6 tys. egz.). Trudności z oceną pozycji o takim charakterze i o tak dużej liczbie potencjalnych odbiorców oraz podniesione kwestie dyskusyjne nie umniejszają wysiłku, jaki włożyli autorzy w opracowanie tej niewątpliwie potrzebnej i pozytywnej monografii.

Michał Iżykowski,
Krzysztof Knoppek

⁶ Zestawienie instytucji o charakterze medyjnym podaje W. Maliszewski: Postępowanie (...), op. cit. (według stanu prawnego przed wydaniem ustawy o PAG-u).

2.

Die Rechtsstellung des Verteidigers im Strafverfahren, ein europäischer Vergleich (Wyd. — Federalny Minister Sprawiedliwości RFN, bez daty wydania).

Okazuje się, że można ważny temat przedstawić w interesujący sposób bez zbędnej rozwlekłości. Recenzowana broszura przedstawia na 32 stronach prawnoporównawcze rozważania na temat pozycji obrońcy w procesie karnym. Obszar porównawczy, jeśli chodzi o ten temat, obejmuje: RFN, Belgię, Danię, Anglię, Francję, Włochy, Holandię, Austrię, Szwecję i Szwajcarię. Całość ujęta została w następujących rozdziałach:

I. Zagadnienia dotyczące obrony w postępowaniu karnym:

1. wybór obrońcy przez oskarżonego;
2. ustanowienie obrońcy z urzędu: a) wypadki obrony z urzędu, b) kto typuje obrońcę z urzędu, c) prawo oskarżonego do wyboru obrońcy przy ustanowieniu obrońcy z urzędu;
3. dopuszczalna liczba obrońców z wyboru;
4. obrońca większej liczby oskarżonych;
5. obrońca z urzędu obok obrońcy z wyboru.

II. Zagadnienia dotyczące adwokackiego prawa dyscyplinarnego;

1. przepisy prawne adwokackiego prawa dyscyplinarnego;
2. obowiązki zawodowe obrońcy;
3. postępowanie przy naruszeniu przepisów etyki zawodowej (czasowe zawieszenie w czynnościach zawodowych, całkowity zakaz wykonywania zawodu itp.);
4. praktyczne znaczenie przepisów dyscyplinarnych.

III. Wyłączenie obrońcy z postępowania:

1. powody wyłączenia: a) podejrzenie o czyn karalny, ewentualnie o współudział w takim czynie, b) nadużycie praw obrońcy, c) naruszenie powagi sądu oraz inne niewłaściwe zachowanie się, d) niedostatek osobiste, e) wypadki konfliktowe, f) obrońca większej liczby oskarżonych, g) obrońca jako świadek, h) obrońca w sprawach dotyczących tajemnicy państwowej;

2. postępowanie wyłączone,
3. pozycja oskarżonego przy wyłączeniu obrońcy;
4. możliwości ograniczenia kontaktów między obrońcą a uwięzionym mocodawcą;
5. możliwości ograniczenia praw obrońcy w postępowaniu przygotowawczym;
6. możliwości ograniczenia praw obrońcy w postępowaniu sądowym;
7. pozostałe możliwości sankcji w stosunku do obrońcy.

We wstępie minister sprawiedliwości RFN dr Hans-Jochen Vogel stwierdza, że praworządność jest podstawową zasadą konstytucji tego państwa. Zasada ta zakotwiczona została w wielu rozwiązaniach, jednakże najbardziej widoczne jest to przy pokazaniu prawnej pozycji obrońcy. Jako organ ochrony prawnej, obrońca powinien zapewnić prawidłową ochronę prawną interesów obwinionego. Z tego też względu broszura przedstawia pozycję prawną obrońcy w sprawach karnych w RFN oraz pragnie pokazać, jakie miejsce ta pozycja zajmuje w stosunku do porównywanych ustawodawstw w innych krajach.

Opracowanie dokonuje przeglądu pozycji obrońcy w procesie karnym w tematach, co zresztą unacznia dobitnie spis rzeczy, ale ponadto sięga też do problematyki odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokata. W pewnych punktach, gdy istnieje bliski związek z tematem opracowania, ukazuje także pozycję obwinionego (określeniem „obwiniony” — *Beschuldigter* — obejmuje się podejrzanego, oskarżonego i skazanego).

Nie sposób w krótkiej recenzji ustosunkować się obszerniej do poruszonych w tej pracy tematów, wymagałoby to bowiem szerszej analizy, pogłębionej przedstawieniem ustawodawstwa i literatury. Jedno wszakże godzi się zauważyć: opracowanie to jest bardzo na czasie, gdyż coraz silniej eksponuje się sprawę prawidłowości postępowania sądowego przy pełnym i rzeczywistym zabezpieczeniu prawa do obrony (por. art. 14 i nast. Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych — Dz.U. z 1977 r. Nr 38, załącznik).

Jakkolwiek godząca w porządek prawny, życie i wolność jednostek sprawa terroryzmu wywołuje naturalne przeciwdziałanie zainteresowanych państw, to jednak wprowadzone ostatnio w RFN pewne ograniczenia w stosunku do obrońców (nadzór podczas rozmów z oskarżonym, rewizje osobiste itp.) budzą zaniepokojenie i nie mogą nie mieć znaczenia przy ocenie pozycji prawnej obrońcy w postępowaniu karnym. Szeroko zagadnieniu temu poświęciła i poświęca nadal uwagę prasa zachodniemiecka. Także w polskiej prasie znajdujemy w tej kwestii wiele relacji.¹

Broszura omawia m.in. możliwości wykluczenia obrońcy z procesu z powodu popełnienia przestępstwa lub uczestnictwa w przestępstwie, a także wskutek nadużywania swych kontaktów z oskarżonym w sposób stwarzający zagrożenie bezpieczeństwa wykonania kary.

Brak daty wydania broszury uniemożliwia zajęcie stanowiska, w jakim stopniu wprowadzone ostatnio ograniczenia kontaktów obrończych z oskarżonym zostały w tej pracy uwzględ-

¹ Ostatnio np. w korespondencji z Berlina Zachodniego („Polityka” nr 18 z dnia 6.V. 1978 r., s. 12) M. Jaranowski w artykule: „Gryźć kwaśne jabłko” przedstawia problemy z obroną w procesie sprawców uprowadzenia Petera Lorenza. Sześciu obrońcom z wyboru dodano 12 obrońców z urzędu po to, by zabezpieczyć się przed utrudnianiem procesu. Oskarżeni nie chcieli nawiązać żadnego kontaktu z „dodanymi” obrońcami, nie chcieli też z nim współpracować obrońcy z wyboru, powstał więc problem i specyficzny osad, który z punktu widzenia prawa do obrony może nasuwać istotne wątpliwości.

nione. W każdym razie zarówno broszura jak i temat zasygnalizowany

zasługują na szeroką i życzliwą uwagę.

Z.Cz.

3.

Stanisław Podemski: *Adwokat — pełnomocnik, obrońca, doradca*, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1977, s. 69+2.

Recenzowana broszura ukazała się na rynku księgarskim w IV kwartale ub. roku. Jest to kolejna pozycja w serii wydawniczej pod nazwą „Prawo i obywatel” wydawanej przez KiW i mającej na celu popularyzację prawa i krzewienie świadomości prawnej obywateli. Włączenie do wspomnianej serii tematyki adwokackiej należy uznać za bardzo trafne, w wielu bowiem kręgach społeczeństwa kołata się nadal opaczne pojęcie o zadaniach i roli adwokata w naszym systemie prawnym, zwłaszcza w zakresie funkcji adwokatury w wymiarze sprawiedliwości. Służebna rola adwokatów w ochronie porządku prawnego, w szczególności w ochronie praw i wolności człowieka, nie jest jeszcze dostatecznie rozpowszechniona.

Wydanie omawianego opracowania napisanego w konwencji popularyzatorskiej, wyszło niewątpliwie naprzeciw zapotrzebowaniu społecznemu. Broszura jest rzetelnym informatorem wyjaśniającym w świetle obowiązującego ustawodawstwa funkcje publiczne adwokatów w wymiarze sprawiedliwości i formy pomocy prawnej świadzonej przez adwokatów obywatelowi, tudzież cudzoziemcom. Oświetlając rolę adwokata, broszura prostuje zarazem błędne nieraz rozumienie jego zadań i obowiązków.

Broszura została rozczłonkowana tematycznie na 21 ustępów, w których autor przedstawił podstawowe kwestie dotyczące czynności zawodowych adwokata jako obrońcy lub jako pełnomocnika oraz jako doradcy prawnego.

Autor zaakcentował w wielu miejscach, czego klient, poszukujący pomocy i opieki prawnej, może żądać od adwokata i oczekiwać z jego strony, ale jednocześnie wskazał, jakie poczynania mogą stać w sprzeczności z zadaniami ustawowymi adwokatów i z zasadami etyki adwokackiej (np. wpływanie na kierunek zeznań świadków).

O zakresie tematycznym opracowania S. Podemskiego można powiedzieć, że w zasadzie wyczerpuje problematykę roli adwokatury w ochronie porządku prawnego. Poza pierwszymi ustępami, zawierającymi informacje podstawowe („ABC o adwokaturze” i „Kartki historii”), autor omówił kolejno kwestie dotyczące: organizacji zawodowej adwokatów i formy wykonywania zawodu, zasady swobodnego wyboru adwokata przez klienta, celowości ubiegania się przez obywateli o pomoc prawną adwokatów, zakresu tajemnicy zawodowej w adwokaturze, roli adwokata jako obrońcy, zasady niezależności adwokata od klienta, zadań adwokata jako pełnomocnika w sprawach cywilnych oraz jako rzecznika interesów osoby pokrzywdzonej, działalności adwokata z urzędu, udziału adwokata w sprawach z oskarżenia prywatnego (tytuł ustępu: „Adwokat oskarżycielem”), możliwości udziału adwokata w postępowaniu przed kolegiami do spraw wykroczeń, ograniczeń w wykonywaniu przez adwokata czynności zawodowych, pozycji adwokata-radcy prawnego, odpowiedzialności materialnej i dyscyplinarnej adwokatów, funkcji aplikantów adwokackich, wreszcie — opłat za czyn-